

בס"ד. יום ג', טו"ב כסלו ה'תשמ"א — לפני תפלת מנחה*

פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, וידועים דיוקי כ"ק אדמו"ר הזקן בעל הגאולה די"ט כסלו, ובנו ממלא מקומו כ"ק אדמו"ר האמצעי בעל הגאולה דיו"ד כסלו, במה שבפסוק זה מודגש לא רק ענין הפדי' והגאולה בכלל, אלא שהפדי' היא בשלום דוקא. וגם מ"ש מקרב לי, ולא ממלחמה וכיו"ב. ועוד יש לדייק אומרו מקרב לי דייקא, שהפדי' היא לי. גם צריך להבין אומרו כי ברבים היו עמדי, דמשמע שזהו הטעם על זה שפדה בשלום נפשי גר' — מהו הענין בזה.

(ב) **ונקודת** הביאור בזה, דפדי' שייך רק כאשר יש מציאות של ענין המנגד, דכאשר אין מציאות של צד שכנגד אין צורך ומקום לפדי', כיון שהקדושה היא הדרך היחידה והמציאות היחידה, אבל כאשר יש צד שכנגד, מציאות של חושך וסכלות וכו', צ"ל הפדי' מן החושך והסכלות וכו'. ופדי' זו מביאה שהקדושה תהי' באופן דיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות, היינו, דע"י הפדי' מן החושך והסכלות, ע"ז דוקא נעשה יתרון אור וחכמה, ולא רק יתרון בכמות, אלא גם יתרון באיכות.

והנה פדי' זו יכולה להיות בב' אופנים, פדי' באופן של מלחמה ופדי' באופן של שלום. ומבאר ומחדש בפסוק, שפדי' זו היא בשלום. ובזה גופא (הן במלחמה והן בשלום) אפשר להיות בב' אופנים, אם הפדי' היא באופן שעומדים בקירוב אל המתברר והנפדה אף שעדיין לא נתברר ונפדה, או שעומדים בריחוק ממנו, וגם בזה מבאר ומחדש בפסוק, שהפדי' היא מקרב לי, היינו באופן דקירוב (כמבואר בד"ה פדה בשלום לאדמו"ר האמצעי⁵), ולי פדי' בתוקף שאין מקום לשינוי, דכ"מ שנאמר לי אינו זו לעולם. והטעם על פדי' זו הוא כי ברבים היו עמדי, שבזה ב' פירושים.

* יצא לאור בקונטרס סיום והכנסת ספר תורה, "ימי חנוכה, ה'תשמ"א, "בקשר לחגיגת סיום והכנסת ספר התורה שנכתב על שם כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית תשליט"א — לרגל מלאות חמשים שנה לחתונתם לאריכות ימים ושנים טובות ולרגל שנת השלשים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א — .. ביי"ט כסלו .. בבית הכנסת "בית מנחם", בכפר חב"ד, בארץ הקודש".

- (1) תהלים נה, יט.
- (2) ראה אגה"ק סוס"ד. מכ' שכתב ע"ד גאולתו ואופנה (נרפס באגרות קודש אדה"ז סל"ח-לט (ע' צז ואילך). בית רבי ח"א פ"ח (לה, סע"א ואילך). ספר התולדות אדה"ז ע' ריח-ר"ט), יהל אור להצ"צ לתהלים שם (שבחלקם לקוח ממאמרי אדה"ז). ועוד.
- (3) בד"ה זה שבשערי תשובה (מט, א ואילך).
- (4) לשון הכתוב — קהלת ב, יג. וראה זח"ב סז, ב, שכן הי' במתן תורה. וראה ספר הערכים-חב"ד ערך אור — ביחס לחושך ס"ח. וש"נ.
- (5) שערי תשובה מט, א.
- (6) ויק"ר פ"ב, ב. מדרש שמואל פ' יט. נת' בלקו"ת במדבר ט, ג ואילך.

א' דקאי על תפלת הרבים'. ב' דקאי על הגאולה, שהגאולה היא (גם) של הרבים, וע"ד הלשון הידוע⁸ "לא אותי בלבד גאל הקב"ה כו"ו".

ג) **והנה** כל ענינים אלה ישנם בעבודת האדם (כמבואר בהדרושים), ומזה מובן שישנם בתורה, כמ"ש¹⁰ זאת התורה אדם. וע"פ מה שארז"ל¹¹ קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, מובן, דאדרבה, הענינים הם בתורה, וממנה נמשכים לעולם.

וביאור ענין פדה בשלום גוי' כמו שהוא בתורה, הנה ידוע¹² דתורה לא בשמים היא וניתנה למטה בארץ דוקא. והיות שהתורה נמצאת למטה במקום החושך והסכלות¹³, צ"ל ענין הפדי' בתורה, ועי"ז נעשה יתרון האור מן החושך כו'. וע"פ הידוע¹⁴ שבעולמות העליונים הפשיטות הוא אלקות וההתחדשות הוא המציאות אבל למטה הוא היפך מזה לגמרי דהפשיטות הוא המציאות וההתחדשות הוא אלקות, וגילוי האלקות שצ"ל התחדשות, ה"ז ענין הפדי'. ועד"ז הוא בתורה. אמנם בזה גופא יש כמה אופנים, ובכללות ב' אופנים, דכשם שבעבודת האדם ישנה פדי' באופן של מלחמה ופדי' בשלום, שזהו החילוק¹⁵ בין עבודת התפלה ללימוד התורה, עד"ז בתורה גופא יש כמה (שני) אופנים. אופן של לימוד התורה כמ"ש¹⁶ חנוך לנער ע"פ דרכו, וכמו שמאריך הרמב"ם בפירושו המשניות שלו¹⁷ שצריך לחפש כמה עצות וכו' כדי שהלימוד והחינוך יתאימו לדרכו של האדם הלומד (הנער), לפי מעמדו ומצבו באותה שעה. וישנו אופן של לימוד התורה, שלומד תורה כפי שהיא בשמים, דהגם שלומד התורה בארץ, מ"מ אופן הלימוד שלו הוא שאינו שייך אז כלל למציאות העולם, ואין לו שום קשר עם עניני העולם. וכשם שיש חילוקים אלה בלימוד התורה, עד"ז הוא בתורה גופא. וכדאייתא ברעיא מהימנא¹⁸ ונתבאר באגרת הקודש¹⁹ (דבעל הגאולה) דבתורה הנגלית, עץ הדעת טו"ר, יש בה קשיא ומחלוקת

7) ראה ירושלמי סוטה פ"א ה"ח. פרש"י עה"פ. פרש"י ד"ה כי ברבים — ברכות ח, רע"א.
 8) ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה — בשנת תרפ"ח (נדפס בסה"מ: תרפ"ח ע' קמו ואילך; תש"ח ע' 263).
 9) ולהעיר ממ"ש כ"ק אדה"ר במכתבו אחרי גאולתו (נדפס בספרים שבהע' 2): כי לא עלי לבדי הי' הדבר הזה, כי אם על הבעש"ט ותלמידיו. שמוזה מובן גם בנוגע לגאולתו.
 10) חוקת יט, יד. וראה סה"מ תש"א ע' 93.
 11) זח"ב קסא, ריש ע"ב. וראה גם ב"ר בתחלתו.
 12) ב"מ נט, ב.
 13) להעיר ממרז"ל (ב"ר פי"א, ו ובפרש"י שם) ברא אלקים לעשות לתקן (גם במצב שקודם החטא).
 14) ד"ה ויהי הענן תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ס"ע תתקלד ואילך). ד"ה בסוכות תשבו תש"ו פכ"ז (סה"מ תש"ו ע' 30).
 15) ראה סה"מ תרנ"ט ס"ע קס ואילך. תש"ד ע' 106 ואילך. ועוד.
 16) משלי כב, ו.
 17) לסנהדרין פ' חלק ד"ה וכת חמישית.
 18) זח"ג קכד, ב.
 19) סכ"ז.

(וצ"ל מלחמתה של תורה²⁰ לתרץ ולברר המסקנא), ופנימיות התורה, עץ החיים, דלית תמן לא קשיא כו', ועד למענינות תורת הבעש"ט, שנתגלתה בדורותינו בתורת החסידות, וזהו ענין הפדי' בשלום.

ד) והנה הפדי' יכולה להיות באופן של ריחוק או של קירוב כנ"ל, ומבאר ומחדש שפדי' זו היא מקרב לי, באופן של קירוב. ויובן זה ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר הזקן²¹ במארז"ל²² המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה, שצ"ל שייך ורואה גם את המטה, היינו שגם בהיות לבו למעלה, קשור למעלה, צ"ל רואה את המטה, העולם ועניניו. ועד"ז יובן בלימוד התורה, שלימוד התורה צריך להיות באופן כזה שביא לידי מעשה, וכמארז"ל²³ גדול לימוד שמביא לידי מעשה. ועוד, שלימודו הוא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, המסקנא להלכה למעשה בעניני העולם, אשר דוקא אז (ע"י הלימוד באופן כזה) הוא בא אל אמיתית הבנת הלימוד והכוונה (כמבואר בארוכה בהמשך תרס"ו²⁴).

ה) וממשיך בכתוב כי ברבים היו עמדי. פירוש הא' בזה, שכ"ז נעשה ע"י תפלת הרבים, כי אפילו כאשר אדם מישראל הוא בתכלית השלימות בעבודתו, מ"מ גם אז יש מעלה בתפלתו (ושלא בערך) כשמתפלל עם הציבור, תפלת הרבים²⁵. וכמובן גם מתפלת עשרת ימי תשובה שאמרו רז"ל²⁶ התם ביחיד הכא בציבור, שתפלת היחיד בעשי"ת היא כמו תפלת הרבים בשאר ימות השנה, ומ"מ אינה דומה תפלת היחיד בעשי"ת לתפלת הרבים בעשי"ת. והפירוש הב' בפסוק זה, שכולל את הרבים את כל ישראל עמרו, מובן ע"פ מה שמביא בעל הגאולה בסידורו²⁷ (מהאריז"ל²⁸), שנכון לומר קודם התפלה הרניי מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך. דאמירה זו היא לפני מה טובו וכו', ונמשכת בכל דרגות ושלבי התפלה, מה טובו, הודו לה' וכו', תפלת העמידה, ועד לתפלת עלינו לשבח כו' ועל כן נקוה כו', שאמרה יהושע בן נון²⁹ כשכבש את ארץ ישראל בפעם הראשונה ובאופן דנחלת עולם. דכל פרטים ודרגות אלה בתפלה הם בשלימותם ע"י קבלת מ"ע של אהבת ישראל.

ו) ויהי רצון שכל אחד ואחת יעשה את כל התלוי בו לקיים את הבקשה והנתינת כח של בעל הגאולה, להפיץ את המענינות חוצה. אשר ידוע³⁰ שעיקר ענין

20) סנהדרין קיא, ב.

21) ראה קונטרס התפלה פ"ג, ובכ"מ. ועיין תו"א מג"א צא, ב. לקו"ת ראה כד, א. דרמ"צ כד, א. ובכ"מ.

22) יבמות קה, ב.

23) קידושין מ, ב. וראה שו"ע אדה"ז הל' ת"ת פ"ב ס"ב.

24) ע' שצ ואילך. שם ע' תו. שם ע' תכ ואילך.

25) ראה ברכות ח, א (ומביא ראי' מהכתוב כי ברבים היו עמדי).

26) ר"ה יח, א. יבמות מט, ב. קה, א.

27) לפני "מה טובו".

28) שער הכוונות בתחלתו. פע"ח ש"ג ספ"ב. סידור האריז"ל במקומו.

29) ראה תשובות הגאונים שע"ת סמ"ד. כלבו. סדר היום. ועוד.

30) תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

יפוצו מעינותיך חוצה התחיל אחרי פטרבורג, וי"ל דהיינו לא רק אחרי (ומסובב מ)הגאולה מפ"ב, אלא גם מסובב מהמאסר, כי הזית הזה כשכותשין אותו הוא מוציא שמנו³¹. ויש לומר (בדא"פ) יתירה מזו, דלכך הי' רבינו הזקן במאסר במשך נ"ג (ג"ן) ימים³², כדי שאח"כ יהי' ענין הפצת המעינות בגנו של הקב"ה, עוה"ז³³. ומזה מובן גודל זכות ההתעסקות בהפצת המעינות, להפיצם בכל תפוצות ישראל, האנשים והנשים [וכמ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁴ שגם הנשים מחוייבות בלימוד תורת החסידות, שהרי תורה זו מביאה לקיום מצות אהוי"ר וכיו"ב, שגם הנשים מחוייבות בהן (וחיובן תמידי, כמובא בהקדמת ספר החינוך)] והטף, למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת³⁵.

ויהי רצון שכאו"א יעסוק בזה, וכדבעי³⁶ ויתירה מזו, בימים האחרונים שעוד נשאר ממי הגלות, וזה יביא בקרוב ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב, שנלך בנערינו ובזקנינו בכנינו ובכנותינו³⁷ לקבל פני משיח צדקנו. ונלך יחד עם משיח צדקנו, ועם כל ספרי התורה שבחו"ל, ובכלל עם הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (שבחו"ל), אל ארץ ישראל, ארץ הקודש³⁸, במהרה בימינו ממש בשמחה ובטוב לבב.

31) כמאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בקשר למאסרו של כ"ק אדה"ז (תורת שלום ע' 26). וראה מנחות נג, סע"ב. שמו"ר ר"פ תצוה.

32) ראה סה"ש תש"ג ע' 59.

33) עליו נאמר באתי לגני — גנוני, שעיקר שכינה בתחתונים היתה (שהש"ר פ"ה, א. נתבאר בדרושי יום ההילולא יו"ד שבט ה'שי"ת).

34) ראה אגרות קודש שלו ח"ג אגרת תתיח (ע' תסט"ע). ח"ד אגרת תתקסא (ע' קפז). אילו (ע' שסא). ועוד.

35) לשון הכתוב — וילך לא, יב (בקשר למצות הקהל).

36) ראה כתובות סז, רע"א.

37) לשון הכתוב — בא י, ט. ביצי"מ, אשר כימי צאתך מארמ"צ אראנו נפלאות בגאולה העת"ל.

38) מגילה כט, א. וראה אגה"ק סוס"ד.